

Middelkerke New Village (Leffinge)

Archeologienota 2017G210 – 2017H292 Programma van Maatregelen

Kim	Aluwé
Pieter	Laloo
Ruben	Vergauwe

Project:
Middelkerke New Village Park (Leffinge)

Opdrachtgever:
bvba New Village Park
Kemmelbergstraat, 7
8400 Oostende

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Kim Aluwé, Pieter LALOO

© 2017 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba

Inhoudstafel

Colofon.....	i
Inhoudstafel	ii
Inleiding.....	iii
DEEL 3: Programma van maatregelen	1
1. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen	1
1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek.....	1
2. Programma van maatregelen	2
2.1 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem.....	2
2.1.1 Administratieve gegevens	2
2.1.2 Vraagstelling en onderzoeksdoelen	2
2.1.3 Onderzoeksstrategie, –methode en -technieken	4

Inleiding

De initiatiefnemer plant een verkaveling van +/-6500m² tussen de Dorpsmolenstraat en de Vaardijk Noord te Middelkerke. Het gaat hierbij om een uitbreiding en aanpassing van een reeds vergunde verkaveling die aansluit op de Groenhagestraat en Kuipersstraat. Bij deze uitbreiding is de bouw van 2 reeds geplande woningen en 8 extra woningen voorzien en de aanleg van bijkomende wegenis.

De als plangebied gemarkeerde oppervlakte overschrijdt drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet [concreet: opp. > 6500m²]. Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, in een beschermde archeologische site of in een gebied waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt [GGA]. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem op te maken met advies naar eventueel uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

Programma van maatregelen

1. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen

1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Het projectgebied biedt na het uitgevoerde bureauonderzoek zeker perspectieven tot het aantreffen van archeologische sporen en vondsten. Op ca. 3km bevindt zich een zeer belangrijke Romeinse zoutwinningssite samen met bewoningssporen en ook dicht bij het projectgebied werden tijdens veldprospecties scherven van Romeins aardewerk verzameld. Op ca. 1km werd een vroegmiddeleeuwse boerderij op een terp aangetroffen, één van de eerste vormen van permanente bewoning in de kustvlakte. De dorpskern van Leffinge bevindt zich op 200-300m afstand en werd nog voor de 11de eeuw op een terp opgebouwd. Mogelijks zijn sporen van de opbouw van de terp of sporen van het winnen van kleilagen voor deze terp zichtbaar in het projectgebied. Aangezien nog maar weinig archeologisch onderzoek rond deze terp mogelijk was (bebouwde zone), biedt dit een unieke kans om potentiële sporen in de onmiddellijke omgeving van de terp aan te treffen. Tijdens verscheidene veldprospecties in de buurt werd meermaals middeleeuws aardewerk aangetroffen en binnen een straal van 1km zijn minstens 2 sites met walgracht bewaard. Ook in het projectgebied zijn mogelijks sporen en vondsten van de agrarische omgeving te vinden. In de 16de -17de eeuw werd Leffinge versterkt, de kennis over deze versterkingen is zeer miniem. Het projectgebied bevat mogelijks resten van deze versterkingen en indien deze worden aangetroffen zouden ze een enorme kenniswinst opleveren over deze "vergeten" verdediging.

Toch ontbreekt informatie over de aanwezigheid, aard en graad van bewaring van archeologische sporen binnen het projectgebied zelf. Uit het landschappelijk bodemonderzoek bleek dat in de huidige bodem een niveau aanwezig is waar eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bewaard kan gebleven zijn. Dit niveau situeert zich net onder de huidige bodem in het dekklei. Gezien de afzettingsgeschiedenis zal dit niveau hier archeologische sporen vanaf de middeleeuwen worden aangetroffen. Om dit potentieel archeologisch niveau te waarderen wordt een vooronderzoek met proefsleuven-geadviseerd. Dit onderzoek zal uitmaken of ook in het projectgebied archeologische sporen bewaard zijn. Geofysisch onderzoek is op zich toepasbaar en werd bij het onderzoek naar de vroegmiddeleeuwse terp Leffinge-Oude Werf ook gebruikt in het onderzoeksproces, maar zal kosten-baten niet efficiënter zijn dan een proefsleuvenonderzoek. Het kan immers geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen opleveren, informatie die in elk geval nodig is om het programma van maatregelen te kunnen opstellen.

Op basis van het verslag van resultaten, wordt duidelijk dat het onderzoeksgebied onvoldoende is onderzocht om een gefundeerd advies te geven naar het archeologisch potentieel van het projectgebied. Er dient bijkomend archeologisch vooronderzoek uitgevoerd te worden. De initiatiefnemer wenst gebruik te maken van een uitgesteld traject. Aldus wordt een programma van maatregelen opgesteld voor een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem. Dit uitgesteld onderzoek moet plaatsvinden na het aanvragen van de verkavelingsvergunning en voor het uitvoeren van de geplande werkzaamheden.

2. Programma van maatregelen

2.1 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.1.1 Administratieve gegevens

Naam en adres initiatiefnemer	bvba New Village Park Kemmelbergstraat, 7 8400 Oostende	
Locatie van het vooronderzoek	West-Vlaanderen, Middelkerke (Leffinge), Dorpsmolenstraat- Vaardijk-Noord	
Bounding box	X	Y
	45636,974	208075,211
	45498,992	207949,366
Kadastrale gegevens	Middelkerke, Afd. 5 Leffinge, Sectie B 439V2, 446V3.	

2.1.2 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het onderzoeksdoel voor het uitgestelde vooronderzoek met ingreep in de bodem is na te gaan welk potentieel het projectgebied heeft voor de aanwezigheid en bewaring van archeologische vindplaatsen. In de onmiddellijke omgeving vonden reeds enkele onderzoeken plaats. Deze leverden nieuwe inzichten op inzake de Romeinse en middeleeuwse bewoningsgeschiedenis van de regio.

Om dit archeologisch potentieel verder te vatten adviseren we een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven en de registratie van enkele bodemprofielen door een aardkundige binnen de aanpassing en uitbreiding van de verkavelingsaanvraag.

Dit verder onderzoek moet in eerste instantie dus de aanwezigheid van vindplaatsen aantonen of weerleggen en indien ze aanwezig zijn dient een evaluatie worden gemaakt van de begrenzing, bewaring en datering van de vindplaats en van de mate waarin de werkzaamheden deze potentiële vindplaats bedreigt.

Volgende onderzoeksvragen dringen zich op:

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden? Is dit een gevolg van de opbouw van terpen in de regio?
- Zijn er tekenen van erosie?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;
- * Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
- * Wat is de omvang?
- * Komen er oversnijdingen voor?
- * Wat is het, geschatte, aantal individuen?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen (Romeinse zoutwinning, vroegmiddeleeuwse terp, dorpsterp, sites met walgracht, post-middeleeuwse versterking)?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
- * Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
- * Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Het onderzoeksdoel is geslaagd als na het onderzoek op bovenstaande vragen een antwoord kan geformuleerd worden.

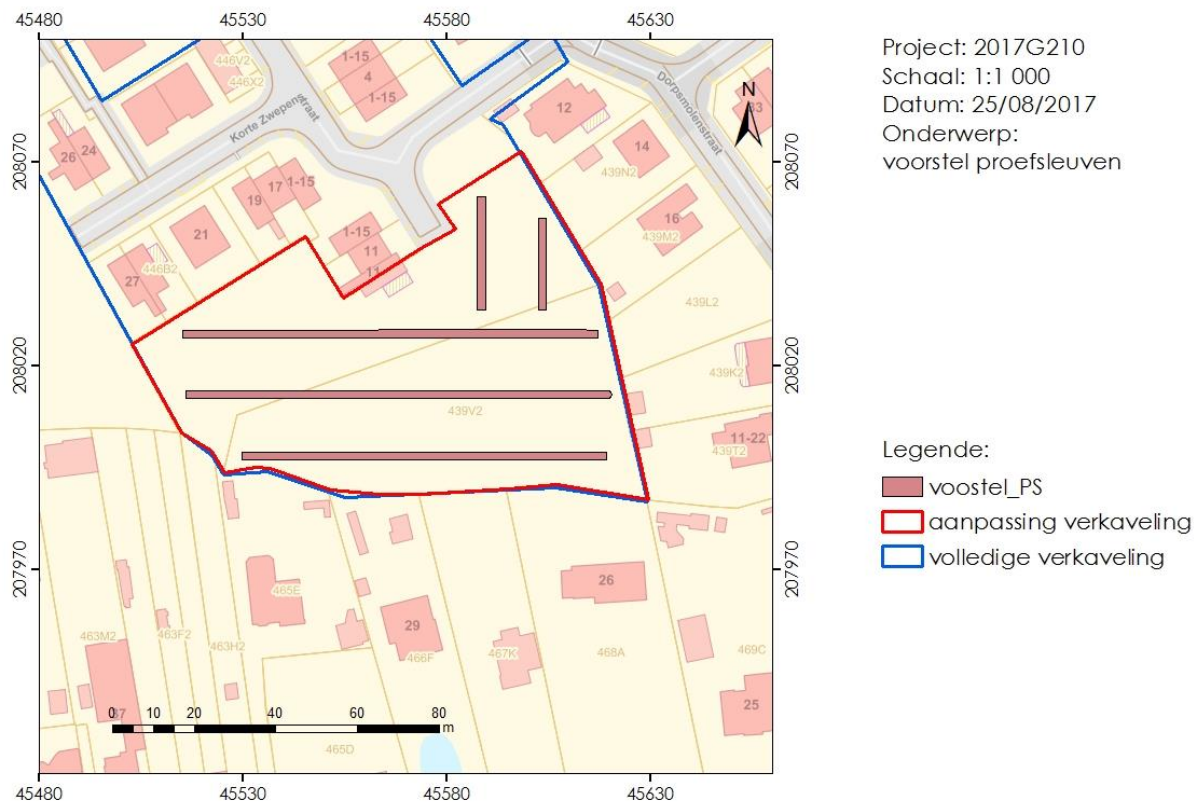
2.1.3 Onderzoeksstrategie, -methode en -technieken

Archeologisch onderzoek voorafgaand aan de feitelijke inrichtingswerken lijkt het meest aangewezen.

We adviseren een archeologisch proefsleuvenonderzoek door middel van parallel gegraven proefsleuven van elk 2m breed (bakbreedte) en met een tussenafstand tussen die sleuven van 15m (as op as) (Haneca et al. 2016), lokaal kunnen uitbreidingen op de proefsleuven worden uitgegraven om aangetroffen sporen of vondsten beter te evalueren. De dekkingsgraad van proefsleuven en kijkvensters betreft 10 à 12,5% van de oppervlakte. Het graven van de proefsleuven gebeurt machinaal met behulp van een rupskraan met een platte kraanbak van 2m breed. Twee archeologen begeleiden de graafwerken en geven instructies aan de kraanman omtrent de af te graven diepte. Van deze twee archeologen dient de veldwerkleider aantoonbare ervaring met archeologisch vooronderzoek in de kuststreek (min. 5 goedgekeurde rapportages) te kunnen voorleggen. Een erkend archeoloog staat aan het hoofd van het onderzoek.

In de proefsleuven zal normaliter de registratie van twee bodemprofielen door een aardkundige met aantoonbare ervaring in de kuststreek (aantoonbaar met min. 5 referentieprojecten met bijhorende rapportage) volstaan om inzicht te krijgen in de bodemopbouw en -evolutie van het projectgebied. Indien mogelijk dienen deze profielputten tot 1,5 à 2m diep gezet worden.

Indien zou blijken dat de gronden sterk verstoord (tot 1m diep) zouden zijn, kan besloten worden om het onderzoek vroegtijdig stop te zetten. Uit het landschappelijk bodemonderzoek bleek dat twee antropogene verstoorde bodemprofielen aanwezig waren in het projectgebied. Uit de interpretatie van de bodemprofielen en de informatie uit het bureauonderzoek kunnen deze profielen een recente oorsprong hebben maar is het evenwel niet uitgesloten dat beide profielen (deels) een restant zijn van vroeg-moderne antropogene structuren (zie Verslag van Resultaten). In dit opzicht is ook op deze locaties verder vervolgonderzoek aangewezen.

Figuur 1: Advies vooronderzoek met ingreep in de bodem (proefsleuvenonderzoek).